

2e JAARGANG  
NUMMER 12  
DECEMBER 1966

# DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen  
van de zelfstandige arbeidersstrijd

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT  
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.  
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF  
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN  
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER  
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-  
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

# DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen  
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

## G E E N R U K N A A R L I N K S

WAT WIJ IN HET OKTOBERNUMMER van "Daad en Gedachte" hebben voorspeld 1), is tot op de letter uitgekomen. Op haar buitengewoon congres in Rotterdam heeft de Partij van de Arbeid g é é n ruk naar links gemaakt.

"De partij", zei de nieuwe landelijke lijsttrekker, drs. J. den Uyl, aan het slot van de besprekingen, "staat nog op precies dezelfde plaats als waar zij stond op de 14e oktober en zij zal daarvan geen milimeter afwijken."

Zijn woorden hadden natuurlijk betrekking op de positie ten opzichte van het kabinet-Cals, dat in de vroege uren van de 14e oktober ten val gebracht werd. Maar men kan ze ook gerust een wijdere strekking geven en ze van toepassing verklaren op de positie van de partij in het algemeen. Die door Den Uyl genoemde datum is dan niet zo belangrijk meer. De PvdA staat niet alleen nog dáár waar zij in "de nacht van Schmelzer" stond, zij staat daar, waar zij altijd gestaan heeft: op de basis van de burgerlijke maatschappij, zoals die in haar kapitalistische ontwikkeling reilt en zeilt. Dienovereenkomstig is de partij er toe voorbestemd en er ook op ingesteld zich te onderwerpen aan de regels van het (politieke) spel. Van daar dan ook, dat zij de suggestie van het "minimum-program" - een zogenaamd socialistisch verlanglijstje, waaraan haar politieke vertegenwoordigers gebonden zouden zijn bij besprekingen over een eventuele regeringsdeelneming - met duidelijke meerderheid van stemmen heeft verworpen.

"Zo'n minimum-program", zei dr. W. Drees, "zou een kabinetsformatie ernstig kunnen belemmeren. Er is dan geen kabinet meer te formeren. Zo'n minimum-program betekent afzien van elke deelneming aan de regering."

Dr. Drees sloeg daarmee de spijker op zijn kop. Men kan, daar kwam wat hij zei op neer, geen politiek bedrijven, wanneer men het nu eenmaal onvermijdelijke compromis bij voorbaat uitsluit; wanneer men de politici zó vast-Nagelt, dat ze daarvoor geen eigen verantwoordelijkheid meer dragen 2) al naar bevind van zaken. De

1) Letterlijk schreven wij: "Waar het om gaat is dit, dat in de komende novembermaand de PvdA haar koers niet wijzigen zal om de doodeenvoudige reden, dat zij tot een koerswijziging niet in staat is. Jan Nagel moge in het zicht van Rotterdam een bordje hebben geplaatst met het opschrift: "Naar links s.v.p.", de partij zal rechtuit gaan en niet afwijken van haar route, dat wil zeggen van de weg waarop zij zich bevindt." En even verder voegden wij daaraan toe: "...het wezen van de crisis (in de PvdA) is, dat (mogelijk) velen wel anders zouden willen, maar dat niemand anders kán." (Artikel: "Jan Nagel kan ons nog meer vertellen", Daad en Gedachte, oktober 1966, pag. 1).

2) Partijvoorzitter Tans bezwoer op het congres zijn partijgenoten "de verantwoordelijkheid te laten waar zij hóórt", hoort dan, volgens het abc van de politiek.

politiek enig mogelijke vorm ener oppositie, zo doceerde Drees, is die van de loyale oppositie. Wie de knikkers het belangrijkste acht is voor het knikkeren ongeschikt.

Dat het de arbeidersklasse natuurlijk wél om de knikkers - in het loonzakje, bij haar rechtspositie, bij de bedrijfsverhoudingen - is begonnen, dáárvan repte dr. Drees met geen enkel woord. Waarom zou hij ook? Zij die op dit congres met hem over de betekenis van zo'n minimum-program van mening verschilden, wilden in ieder geval knikkeren, dat wil zeggen politiek bedrijven. Op de achtergrond van hun woorden hoorde men geenszins het rumoer van de sociale strijd. Een andere politiek bepleitten zij, een politiek, die Drees en anderen bestreden met het argument, dat het partij-schip onbestuurbaar zou worden, indien men het roer ervan zou vastzetten. Voor dat argument zwichtte de congresmeerderheid. Er was niemand die opstond om Drees of Tans, Nederhorst of Roemers te vertellen, dat welk schip ook zijn noodlot tegemoet vaart, wanneer er dwazen aan het roer staan, die zo naïef zijn om te menen, dat zij met het schip varen, terwijl in werkelijkheid het schip vaart met hén; dat een dergelijk schip zijn noodlot tegemoet gaat, juist omdat de dwazen het niet geloven! Dat noodlot spruit hieruit voort, dat wij nu eenmaal in een tijd leven, waarin de strijd van de massa's zich in een gans ander vlak beweegt dan dat van de politiek.

Die tijd dateert trouwens niet van gisteren. Op ditzelfde congres heeft dr. Drees diegenen, die eigenlijk liever zouden zien, dat de PvdA zich maar weer uitsluitend tot oppositievoeren beperkte, er - terecht - aan herinnerd, dat de SDAP in de 26 jaar voor de Tweede Wereldoorlog, dat zij in de oppositie is geweest, op hetzelfde peil gebleven is.

Geen verantwoordelijkheid aanvaarden voor de compromispolitiek van een kabinet, zo bedoelde hij te zeggen, garandeert geenszins de groei, die de radicale ontevredenen voor ogen zweeft. Hij had gelijk, zo goed als die ontevredenen gelijk hadden, toen zij er kort voor het Rotterdams congres op wezen, dat het de partij in de na-oorlogse periode, waarin zij wél regeringsverantwoordelijkheid aanvaardde, nu juist ook niet bepaald naar den vleze was gegaan.

Deze twee dingen samen vormen er een aanwijzing voor, dat de kloof tussen partij en massa niet aan politieke oorzaken moet worden geweten en dat men om die kloof te begrijpen het domein der politiek verlaten moet. Maar daartoe maakte op dat buitengewoon congres van november 1966 niemand aanstalten. Men betwistte er elkander zijn gelijk, maar men stond er allemaal à priori op politieke bodem. En dat niet alléén: de houding van de oppositie ten opzichte van de partij was zo lyaal als op haar beurt de houding der partij ten opzichte van de burgerlijke staat.

Die loyaliteit - van de oppositie ten opzichte van de partij - wordt o.a. op treffende wijze geïllustreerd door het publieke optreden - al vóór het congres - van drs. Arie van der Zwan. Deze vertegenwoordiger van de groep, die het pamflet "Tien over rood" gepubliceerd heeft en die zichzelf als "Nieuw Links" pleegt aan te duiden, liet zich over de PvdA bijzonder cynisch uit. Noemde de partij zichzelf "de partij van morgen", drs. Van der Zwan karakteriseerde haar als "de partij van morgen brengen". Maar ondanks die bijtende spot verkondigde hij, dat "de strijd binnen de 'moederpartij' (van morgen brengen) moest worden gestreden".

Op het congres kwam een andere ontevredene (of hij tot "Tien over rood of tot een andere groep behoorde is ons onbekend) met een motie, die beoogde een mogelijkheid te scheppen om de Kamer-fractie wat meet élan te geven. Het was - naar een van de kranten schreef - een motie zonder geestdrift en de indiener zei er zélf van, dat zijn partij-afdeling "het niet al te moeilijk had willen maken en dat haar voorstel genoeg uitvluchtkansen bood." Achter de bestuurstaafel, zo noteerde een verslaggever, lachte men zuur maar opgelucht. Met dergelijke opponenten zou men het wel klaar spelen, zo goed als met "Tien over rood", dat - naar "Het Pa-

rool" constateerde, "niet agressief in de ring stapte om het partijbestuur af te drogen".

"Het congres"; zo schreef het "Algemeen Dagblad", "heeft alles genomen wat het partijbestuur voorstelde." Inderdaad!, zelfs het merkwaardige voorstel om van de ruim zestig moties die door tijdgebrek niet afzonderlijk in behandeling konden komen, die als verworpen te beschouwen, die niet overeenstemden met de punten van het (officiële) verkiezingsprogramma "Socialistisch Bestek 1967". Op dat moment bleek hoezeer zij, die op de commandobrug van het partijchip staan met dat "Socialistisch Bestek 1967" een aantal ontevreden bemanningsleden de wind uit de zeilen hadden genomen juist aan de vooravond van een congres, dat notabene bijeen heette te komen om eens te onderzoeken of het officiële bestek wel "socialistisch" was.

Maar viel er veel anders te verwachten van een gezelschap, waarin nu ook letterlijk niemand de opvatting bleek te huldigen, dat alleen door de klassenstrijd het karakter ener maatschappij veranderen kan? Zo er in de Rotterdamse Dierentuin - waar de sluwe Vos alléén maar voorstander bleek van klassenstrijd achter het ijzeren gordijn - al genuanceerde opvattingen te beluisteren vielen, in elk geval n i e t de opvatting, dat socialisme de uitkomst is van de strijd van de arbeiders. Gerard Nederhorst, die géén applaus kreeg en de spreekbuizen van "Tien over rood", die dat wél kregen, bedoelden allen met "socialisme" duidelijk het staatskapitalisme. Het enige verschil tussen de officiële partijkopstukken en hun meestal wat jongere critici, zo kon men uit het "Algemeen Dagblad" vernemen, was dit, dat die jongeren zich van de overige, witte boorden dragende congresgangers onderscheidden, doordat zij truien droegen. Maar al ging dan de oppositie in de wol gekleed, door de wol geverfd was zij stellig niet. In ieder geval was zij tegen de vergaderregie van voorzitter Tans in de verste verte niet opgewassen. Drie en een halve minuut spreektijd voor de "gewone" afgevaardigden. Ziedaar de "democratie" waarmee de partij gered werd, die volgens Nederhorst een "concentratie van vooruitstrevenden" wil zijn.

Ach, wij willen niet eens ontkennen, dat zij dat ook werkelijk is: een concentratie van vooruitstrevende burgers, die het kapitalisme moderniseren willen. Maar in élk geval géén gezelschap van arbeiders, die hun klassemacht tegenover die van het kapitaal stellen.

"Het is het dilemma van de partij", zei een van de congressprekers, "dat de helft een auto heeft en de andere helft bezig is om ervoor te sparen." Hoe moet je dan links-af?, tekende het "Algemeen Dagblad" hierbij aan. Een der schrijvers van "Tien over rood" zou op die vraag met dat boekje in de hand hebben kunnen antwoorden, dat de welvaart de arbeiders althans niet van de strijd afhoudt doch integendeel de strijdlust aanwakkert. Maar dat soort problemen kwam op het Rotterdamse congres in het geheel niet aan de orde. Omdat het zinloos ware tegenover een Nederhorst over strijdbaarheid te praten? Nee, veeleer, geloven wij, omdat het op dit congres en in de schoot van d e z e partij zinloos geweest ware over de strijd der arbeiders en over kwesties als arbeidersdemocratie en arbeidersmacht te spreken. De enige macht waarvoor men zich daar - óók in het gezelschap van "Tien over rood" - interesseert is de macht van de partij.

Na de slotrede van Den Uyl zong het congres, wat aarzelend weet "Trouw" te melden, het bekende lied "Op socialisten sluit de rijen". Sproot die aarzelingsoms daaruit voort, dat men wél de rijen gesloten had, gelijk congressen altoos plegen te doen, maar dat er eigenlijk zo weinig socialisten waren? We weten het niet. Wél weten we, dat het "klapstuk" waarmee Den Uyl krachtig applaus verwierf, namelijk de ook door "Tien over rood" bepleitte "democratisering" van de onderneming, met s o c i a l i s m e niets te maken heeft. Géén pleidooi was het voor de opheffing van de loonarbeid of voor de arbeidersmacht (die overigens natuurlijk niet door pleidooien respectievelijk kunnen worden opgeheven of tot stand gebracht), maar een pleidooi voor méédenken en méébeslissen van de personeelsleden.

Wonderlijke zaak eigenlijk: wat Den Uyl in de onderneming voorstaat - dat méé-denken - dat werd van het PvdA-congres strikt geweerd. Maar dat tenslotte zijn onze zaken niet. Wat echter iedereen aangaat is het feit, dat een dergelijke "hervorming van de onderneming" 't karakter der onderneming zo weinig aantast, dat zij ook al in de kring der ondernemers ruimschoots aanhang vindt. En dat betekent, dat het met deze ideeën van Den Uyl gesteld is als met de uilen, die men volgens het klassieke verhaal, in de grijze oudheid naar het democratische Athene bracht: het aantal uilen werd er groter door, maar aan de Atheense democratie veranderde daardoor natuurlijk niets.

Uilen overigens vond men niet slechts in het oude Athene, maar ook op dit Rotterdams congres. Veel meer zelfs dan de éne wiens aanwezigheid geen mens ver-raste. Vandaar dat Laurens ten Cate (van "Tien over rood") kon verzuchten: "Het was een vreselijk lief congres. Het at uit de hand."

Het "Algemeen Dagblad", dat hem citeerde merkte op, dat een zekere bitterheid aan zijn woorden niet ontbrak. Maar wat had hij dan verwacht?

=====

## V A N   K L A S S E N S T R I J D G E S P R O K E N

HET GEBEURDE onlangs "ergens" in Nederland in een vergadering van de een of andere gemeenteraad. Welke gemeenteraad dat geweest is, is ons zeer goed bekend, maar doet hier verder niet ter zake. Aan het woord was een vertegenwoordiger van de PvdA, die in zijn speech over gemeentelijke zaken ook een opmerking vlechte omtrent de kabinetscrisis, die op dat moment een week of drie geduurd had. Overeenkomstig een in zijn kringen heersende opvatting - opvatting, die wij in het november-nummer van "Daad en Gedachte" hebben bestreden - weet de bewuste spreker de val van 't kabinet-Cals aan "de achter de schermen bestaande klassenstrijd tussen bezitters en niet-bezitters". Hij doelde daarbij heel duidelijk op "de tegenstellingen tussen de linker- en de rechtervleugel van de KVP.

Nauwelijks was hij uitgesproken, of een liberaal raadslid kwam hem bestrijden. Niet omdat de liberaal de tegenstellingen binnen de KVP ontken-de, óók niet omdat die liberaal bijvoorbeeld ónze zienswijze omtrent de regeringscrisis zou delen; nee, de VVD-er viel de PvdA-man aan, omdat de liberaal ontkende, dat er zoiets

als een klassenstrijd zou bestaan.

De PvdA-er ging er niet opnieuw nog eens op in - vermoedelijk omdat hijzelf, juist als PvdA-er eigenlijk ook nauwelijks aan het bestaan van de klassenstrijd geloofde - en de raadsvergadering ging gewoon door.

Drie kwartier later kwam het onderwerp van de klassenstrijd opnieuw aan de orde. Men had er de hele avond al over gesproken, dat bepaalde bouwkosten sterk gestegen waren als gevolg van hogere materiaalprijzen en hogere lonen. Een protestants-christelijk raadslid liet er geen twijfel over bestaan, dat hij die stijging van lonen en prijzen, maar vooral die van de lonen als een gevaar voor de Nederlandse economie beschouwde.

"Er is, meneer de voorzitter", zo riep hij uit, "straks over de klassenstrijd gesproken...."

"Juist", interrumppeerde de VVD-er, "als dat gepraat nou eens ophield.."

"Inderdaad", zei het protestants-christelijke raadslid, "dan zouden de lonen omlaag kunnen gaan..."

Zelden hebben wij zó duidelijk vernomen, waarom sommigen iets tegen de klassenstrijd (van de arbeiders, wel te verstaan) hebben, het bestaan ervan trachten te loochenen en er niet van willen reppen....

=====

DE VRIENDELIJKHEIDS - APOSTELS

O F

DE ONVERDRAAGZAAMHEID DER IDEALISTEN

Toen het anarchistisch blad "Recht voor Allen" in zijn nummers van 19 maart en 2 april 1966 'n beschouwing van A.L. Constandse overnam uit "De Nieuwe Gids", verwonderde het mij ten zeerste, dat het blad geen enkel commentaar had op de verklaring van Constandse, dat hij voor het geweld der geallieerden had gekozen bij de aanvang van de tweede wereldoorlog. Ik kon mij eigenlijk niet goed voorstellen, dat de beweging die zichzelf altijd de anti-militaristische beweging noemt, met een dergelijke stellingname in zou stemmen. Wellicht, zo redeneerde ik, wacht men op reacties van lezers. Welnu, ik schreef een "Open brief aan A.L. Constandse" en verzocht de redactie van "Recht voor Allen" daarvoor een plaats in te ruimen. Tevens werd die "Open Brief" geplaatst in het nummer van mei 1966 van "Daad en Gedachte". Helaas, ik had de redactie van "Recht voor Allen" te hoog geschat. In een aan mij gerichte brief verklaarde de redactie, dat de "Open Brief" te lang was, dat het een "onredelijke aanval" op Constandse was, en dat men mij de verzekering kon geven, dat Constandse nog steeds de libertaire beginselen was toegedaan. Daarmee kon ik het doen.

In het nummer van sept. j.l. van "Daad en Gedachte" nu verscheen een artikel ("Anti-militarisme met een vraagteken"), waarin werd gezegd, dat het militaristisch standpunt van Constandse ten opzichte van de tweede wereldoorlog geen op zichzelfstaand geval was in de libertaire beweging, doch dat ook de Zweedse syndicalisten en met hen de Nederlandse syndicalist Albert de Jong sinds 1953 op het standpunt stonden, dat bij een aanval van een totalitaire staat de democratische vrijheden met militair geweld moesten worden verdedigd. Tevens werd er aan herinnerd, dat H.J.L. in een artikel - geschreven naar aanleiding van de beschouwing van Constandse - de vraag had gesteld, of het te verantwoorden was onder alle omstandigheden anti-militarist te zijn. In bovengenoemd artikel kwamen wij tot de conclusie, dat bij het anti-militarisme van de anarchisten een vraagteken geplaatst moest worden.

In haar nummer van 1 oktober j.l. nam de redactie van "Recht voor Allen" dat artikel over, plaatste daaronder haar brief waarin de weigering om de "Open brief aan A.L. Constandse" te plaatsen was vervat en liet daarop nog een "Kort Commentaar" volgen. Aan het slot daarvan liet men weten: "De discussie staat open".

Gelukkig, dacht ik, eindelijk komt men tot de juiste conclusie, dat een discussie over dergelijke problemen alleen maar verhelderend kan werken. Gevolg gevend aan de uitnodiging tot discussie, schreef ik een antwoord op hun brief aan mij en stuurde dat naar "Recht voor Allen". Aangezien ik in dat eerste schrijven (u hebt het in het vorige nummer van "Daad en Gedachte" kunnen lezen) niet alle aangesneden problemen had kunnen behandelen, schreef ik na het verzenden van het eerste nog een tweede en derde artikel. Helaas, nog voor ik die had kunnen verzenden ontving ik het volgende schrijven:

30 - 10 - 1966

Beste Vriend,

De red. verg. was van oordeel dat je ingezonden artikel niet moest worden opgenomen. Ik was het daar niet mee eens. Ik heb nu een en ander toegezonden aan H. J.L., de enige dus van wie wij een repliek plaatsten op het artikel van Constandse. Ik heb nog geen antwoord maar hoop dat hij er gezamenlijk iets van maakt zodat het opnieuw voor opname kan worden voorgedragen. Dus nog niet in het nummer van

12 - 11.

In het verschenen nummer geeft die H.J.L. een juistere definitie van de vraag of men onder alle omstandigheden anti-militarist moet zijn. Ik hoop dat je er geen aanleiding in vindt er verder op in te gaan. Onze standpunten hebben maar zeer weinig verschil. Wanneer gaan we dat doctrinaire doorbreken en op het gebied van de strijd naar buiten samenwerken?

Hartel. Groet

volgt ondertekening.

Daar sta je met je goeie gedrag. Je wordt uitgenodigd tot de discussie, en wanneer je daaraan gehoor geeft wordt je zonder opgave van redenen meegedeeld, dat je bijdrage niet zal worden geplaatst. Daarnaast heeft men dan nog de euvele moed de hoop uit te spreken, dat je op een nieuw schrijven van H.J.L. niet in zult gaan en men vraagt dan nog even wanneer het doctrinaire zal worden doorbroken om in de strijd naar buiten samen te werken. Je moet maar durven: zelf zo doctrinair, zo hechten aan de eenmaal aanvaarde leerstelling, dat men een andersdenkende niet aan het woord wil laten komen en dan de vraag stellen wanneer dat doctrinaire wordt doorbroken, notabene om samen te werken.

Daar ik moeilijk genoeg kan nemen met een weigering zonder opgave van redenen heb ik de redactie opgebeld en naar die reden gevraagd. U raadt het nooit! Het was niet vriendelijk genoeg. Waaróm weet ik nog altijd niet. Ik ben me niet bewust onvriendelijk te zijn geweest. Wat is in een discussie onvriendelijk? Laat de redactie van "Recht voor Allen" daar eens een antwoord op geven. Laten deze vriendelijkheids-apostels me eens duidelijk maken waaróm mijn artikel onvriendelijk is. Heb ik soms onnette woorden gebruikt? Ik vraag me echter af of deze vriendelijkheidsmanie niet schijnheilig is. Gezien hetgeen ik in de loop der jaren wel aan "onvriendelijkheid" in "Recht voor Allen" ben tegengekomen, geloof ik eerder, dat het argument van de "onvriendelijkheid" eerder de stok is, die altijd wel te vinden is als men een hond wil slaan. Enkele voorbeelden wil ik de lezer niet onthouden. Zo las ik in "Recht voor Allen" van 7 februari 1953 een artikel, getiteld "Marxistische warhoofderij". Ik zou de redactie van thans willen aanraden dat artikel nog eens te lezen. Dan weet ze tenminste wat "onvriendelijkheid" is. Wat zeg ik?, "onvriendelijkheid"? neen, dan weet ze wat vuilspuiterij is! In bedoeld artikel, dat tegen "Spartacus" was gericht, lezen we "argumenten" als: "ik walg van de zig-zag koers van deze mensen" en "als de bruijt geen argumenten meer heeft"! Over onvriendelijkheid gesproken. Wat zegt u? Is de huidige redactie daar niet verantwoordelijk voor? Nu, ik weet niet wie van de redactie van thans daar ook toen reeds deel van uitmaakte.. Maar wel weet ik, dat geen hunner openlijk bezwaar gemaakt heeft tegen dergelijke "onvriendelijkheden". Ik heb er tenminste nimmer iets van gemerkt. Doch dat niet alleen, ook he-den is de redactie van dat blad niet altijd even vriendelijk. Vindt u het soms vriendelijk, wanneer in 't nummer van 30 april 1966 in het artikeltje "Geen waardig afscheid" aan het adres van "Buiten de Perken" gesproken wordt van "wouwen" en over de bijdragen van Ger Harmsen wordt gezegd, dat het "daadwerkelijke onzin" was? Vindt men dat soms vriendelijke discussie? Dat is helemaal geen discussie. Met de uitspraak dat het "daadwerkelijke onzin" was is geen enkele bijdrage van Ger Harmsen weerlegd. Ja, ja, ik kan mij niet aan de indruk onttrekken, dat de redactie van "Recht voor Allen" alleen maar tegen onvriendelijkheid is, wanneer het tegen het anarchisme is gericht. En dat heeft ze dan gemeen met alle (de uitzonderingen daargelaten) idealisten en partijmensen.

Inderdaad, vanwege hun idealisme zijn de anarchisten zo onverdraagzaam. Zoals de partijmensen hun partij hebben, die tegen elke aanval op alle mogelijke manieren moet worden verdedigd, zo hebben de anarchisten hun ideaal, dat tegen elke aanval moet worden verdedigd. Discussie, die verheldering kan brengen wensen zij niet. Dat zou afbreuk kunnen doen aan het "heilige ideaal". De redactie van "Recht voor Allen" staat nog op hetzelfde standpunt als in 1953, toen de toenma-



lige redacteur wijlen H.J.S. schreef (ook aan mijn adres): "... omdat wij ons blad niet disponibel stellen voor de marxistische beschouwingen van tegenstanders, die zelf de beschikking over een orgaan hebben." Ook de huidige redactie weigert beschouwingen van mensen die zij als tegenstanders ziet. Daarmee brengt ze nog minder democratie op dan de burgerlijke pers, die een door haar aangevallene nog wel eens het recht op weerwoord wil geven. De redactie van "Recht voor Allen" ontziet zich niet haar lezers te vertellen, dat mijn aanval op Constandse "onheus" en "onredelijk" was. De lezers moeten dat maar van de redactie aannemen, maar van de "Open Brief" zelf mogen ze geen kennis nemen. Ze ontziet zich evenmin bepaalde interpretaties van mij "eenzijdig" of "niet geheel zindelijk" (wat een "vriendelijkheid" van de redactie) te noemen, maar ze weigert mij de gelegenheid te geven om aan te tonen, dat er bij mij van "onheusheid", "onredelijkheid", "eenzijdigheid" of "onzindelijkheid" géén sprake was. "Recht voor Allen", maar geen recht voor hem, die niet gelooft in "het heilige ideaal". Zij waakt over haar aanhangers, zoals de heilige moederkerk over haar gelovigen waakt. Zij mochten eens afvallige neigingen gaan vertonen. En zij, die weigeren iemand met een andere mening aan het woord te laten komen, durven dan nog die anderen de vermanende woorden toe te voegen, dat ze niet moeten menen "de wijsheid in pacht te hebben".

Dit alles is voor mij geen nieuws. De sectarische en doctrinaire instelling met de daarmee gepaard gaande onverdraagzaamheid heeft in de libertaire beweging altijd hoogtij gevierd. Soms echter hoop je - gebleken is: tegen beter weten in - dat ook de mensen uit die beweging in de loop der jaren iets hebben geleerd. Zowel "De Vrije" als "Recht voor Allen" hebben bewezen, dat alle hoop ijdel is. Het zij zo. Gelukkig is de strijd der arbeiders op geen enkele manier van deze of welke idealisten dan ook afhankelijk.

De redactie van "Recht voor Allen" zal dit schrijven natuurlijk uitermate onvriendelijk vinden. Laat ik hier duidelijk verklaren, dat het nooit mijn bedoeling is in een discussie vriendelijk te zijn. Dan is alleen het zoeken naar de waarheid voor mij belangrijk. En als ik bij dat zoeken tegen heilige huisjes of tegen dierbare idealen moet trappen, zal ik het niet laten. Doch om onze lezers te laten zien, dat er in mijn drie artikelen voor "Recht voor Allen" - bij alle scherpte - van "onvriendelijkheid" geen sprake is, volgen hierna de twee laatste. Het eerste hebben ze kunnen lezen in het vorige nummer van "Daad en Gedachte". De lezer oordele dan zelf.

En de anarchisten? Die moeten dan maar zalig worden met hun ideaal. Dat is voor hen tenslotte belangrijker dan verheldering en inzicht.

Amsterdam, november 1966.

J. Meulenkamp.

K O M M E N T A A R O P E E N " K O R T K O M M E N T A A R " .

Beste redactie,

Daar ben ik dan weer om beslag te leggen op uw tijd, uw geduld en ruimte in uw blad. En het vervelende is, dat ik nu reeds weet, dat ik ook in dit schrijven niet alle problemen zal kunnen behandelen, die in uw "Kort Commentaar" worden aangesneden. Laat de wetenschap, dat die problemen uiterst belangrijk zijn en waard om te bediscussieren, ons tot troost zijn.

Echt, het verheugt me, dat u me in uw "Kort Commentaar" ("Recht voor Allen" van 1 okt. '66) gerust kunt stellen omtrent het democratisch karakter van uw blad. Mag ik er echter aan toevoegen, dat het mij ten zeerste verdriet, dat er van al uw lezers niemand was, die het nodig achtte op de verklaring van Constandse of op de uitlating van H.J.L. te reageren? Er was volgens mij alle aanleiding

toe. Ze hebben het niet gedaan. Het zij zo, maar - net als u - vind ik het jammer.

"Er zijn geen commentaren op de zo "laakbare" uitlating van H.J.L. binnengekomen" schrijft u. Door het woord "laakbare" tussen aanhalingstekens te plaatsen, wekt u de indruk alsof ik dat woord zou hebben gebruikt. Ik wil hier nadrukkelijk verklaren, dat ik het woord "laakbaar" niet gebruikt heb. Noch ten opzichte van Constandse, noch ten opzichte van H.J.L. Waarom zou ik? Ik vind hun uitlatingen namelijk helemaal niet "laakbaar". Ik vind hun opvattingen onjuist. Maar waarom zou het "laakbaar" zijn, wanneer zij van die - volgens mij - onjuiste opvattingen in woord of geschrift blijk geven? Zij hebben het volste recht hun opvattingen kenbaar te maken, zoals ik het volste recht meen te hebben die opvattingen te bestrijden.

Dan zegt u: "Dat hij (Constandse) het standpunt van de Zweedse syndicalisten in 1953 deelde is niet aan te tonen." Nu heb ik dat niet willen beweren. Ik wil direct toegeven, dat ik mij daarbij wat onduidelijk heb uitgedrukt. Na over de Zweedse syndicalisten en hun standpunt te hebben geschreven, vervolgde ik: "Doch niet alleen bij Albert de Jong en de Zweedse syndicalisten vindt men dat standpunt. Zoals reeds gezegd stond ook Constandse daarop." Daaruit zou men inderdaad de indruk kunnen krijgen, dat ik beweer, dat Constandse in 1953 op het standpunt der Zweedse syndicalisten stond. Wie echter even verder leest en dan ziet, dat ik verwijs naar zijn opvattingen in "De school der anarchie" en naar mijn "Open Brief", die zal begrijpen, dat ik bedoelde, dat het standpunt, door Constandse uitgesproken in zijn beschouwing, gelijk was aan dat der Zweedse syndicalisten. En toch, waarde redactie, ook hetgeen ik bedoelde was niet juist. De Zweedse syndicalisten stonden (in 1953) op het standpunt dat de democratische vrijheden, die men zich in een democratische staat veroverd had, met militair geweld moesten worden verdedigd bij een aanval van een totalitaire staat. Constandse daarentegen stond reeds in 1938 of 1939 op het standpunt, dat men moest kiezen voor het geweld, dat "zou streven" naar de ondergang van een totalitaire staat als Hitler-Duitsland. U hebt dus volkomen gelijk. Noch in 1953, noch in 1938/39 stond Constandse op het standpunt der Zweedse syndicalisten.

U beweert, dat mijn interpretatie van het standpunt van Albert de Jong en de Zweedse syndicalisten "zeer eenzijdig" is. 't Is mogelijk, maar dan zult u mij dit eerst moeten aantonen. Dat zij wensten (naast hun bereidheid tot militaire weerbaarheid), dat "de democratische staten hun bevolking zouden opvoeden in democratische (geweldloze) weerbaarheid tegen die vermeende agressie" zegt mij totaal niets. Het doet me alleen maar denken aan het standpunt, dat op het eerste congres van de Tweede Internationale in 1889 werd ingenomen: Verdediging van het vaderland! Wel eiste men daarvoor vervanging van het staande leger door een volksleger, maar toch met het doel de nationale onafhankelijkheid veilig te stellen. Wat er van terecht gekomen is weten we allemaal: deelname aan de kapitalistische oorlogen. En bij dat eisen van een volksleger dacht men echt niet aan volkswapening, maar aan een leger, dat beheerst werd door de partij. En het uitspreken van de wenselijkheid van opvoeding in democratische (geweldloze) weerbaarheid? Men zegt als het ware tot Satan: "Voorlopig doen we mee aan je duivelse streken, maar we spreken de wens uit, dat je gelijk mag worden aan onze Lieve Heer.

Beste redactie, nog een paar brieven en een paar commentaren van u aan mijn adres en ik heb een minderwaardigheidscomplex van jewelste. Asjeblijft, daar heb ik die beste, oude getrouwe H.J.L. ook alweer verkeerd geïnterpreteerd. Wat zeg ik? Verkeerd geïnterpreteerd? Welnee, veel erger, "onzindelijk geïnterpreteerd" heb ik hem. Maar ja, dat komt er van als men meent "de wijsheid in pacht te hebben". Welnu, laat ik eerst verklaren, dat ik helemaal niet meen de wijsheid in pacht te hebben; dat ik integendeel altijd een open oor heb voor een redelijk argument. Uw bewering van "onzijnelijke interpretatie" kan ik echter niet als redelijk zien. Wat is namelijk het geval? A.L. Constandse verklaart in een beschouwing

dat hij gekozen heeft voor de oorlog tegen Hitler-Duitsland. Dat is toch juist nietwaar? Welnu, H.J.L. reageert op die beschouwing van Constandse met een "O-verpeinzing", waarin hij de vraag stelt: "Is het te verantwoorden onder alle omstandigheden anti-militarist te zijn?" Mijn interpretatie is nu, dat H.J.L. ten opzichte van de tweede wereldoorlog op hetzelfde standpunt staat als Constandse, want een dergelijke vraag stellen is hem gelijk beantwoorden. Maar u zegt: "H.J.L. stelde de vraag ook niet in dit verband, maar in verband met een noodzakelijk optreden tegen fascistische en contra-revolutionaire machten." Ik weet niet wat u bedoelt met "dit verband". Wel weet ik, dat H.J.L. de vraag stelde in verband met het door Constandse ingenomen standpunt ten opzichte van de tweede wereldoorlog en in geen enkel ander verband, waarde redactie. Hij schreef namelijk:

"Is het te verantwoorden onder alle omstandigheden anti-militarist te zijn? We wisten toch lang voor het uitbreken van de oorlog wat Hitler met zijn tegenstanders, met de joden ook, deed! De concentratiekampen waren reeds voor de oorlog gevuld met socialisten, kommunisten en Joden."

Nu moet u toch wel ontzettend knap zijn om mij of welke lezer dan ook te doen geloven, dat H.J.L. met zijn vraag iets anders bedoelde dan of het verantwoord is anti-militarist te zijn tegenover een regime als van het Derde Rijk. En u bent nog knapper als u mij kunt doen geloven, dat H.J.L. met die "fascistische en contra-revolutionaire machten" (zo noemt u het; H.J.L. heeft die woorden niet gebruikt) iets anders bedoelde dan Hitler-Duitsland. Het citaat van H.J.L. is 't beste bewijs, dat er aan mijn interpretatie geen viezigheid kleefde. Als er al "onzindelijk geïnterpreteerd" is, dan niet door mij. U vindt misschien, dat ik dat "onzindelijk interpreteren" nogal hoog opneem. Dat is inderdaad ook zo. "Onzindelijk interpreteren", "onheus" en "onredelijk zijn", is een uiting van 'gelijk willen hebben' en de probleemstelling niet serieus nemen. En ik meen mij daaraan niet schuldig te hebben gemaakt. En laat mij nogmaals nadrukkelijk verklaren, dat H.J.L. en wie dan ook het volste recht heeft te menen, dat tegen een regime als van Hitler-Duitsland militair geweld geoorloofd of zelfs noodzakelijk is. Ik acht een dergelijke opvatting zeer begrijpelijk, hoezeer ik het er ook mee oneens ben. En bent u het er wel mee eens, dan hebt u het volste recht Constandse en H.J.L. te verdedigen wanneer ze worden aangevallen. Maar dan moet u wel duidelijke en klare taal spreken. Alleen dan kan een discussie zin hebben. Het probleem is waarlijk belangrijk genoeg. En het is ons toch om verheldering te doen, nietwaar? Die kan alleen maar door een open discussie komen. En - het spijt me het te moeten zeggen - die openheid en klaarheid heb ik in uw antwoorden aan mij gemist. Ik heb het standpunt van Constandse aangevallen en zijn kiezen voor de oorlog tegen Hitler-Duitsland onjuist genoemd. U hebt in geen enkel opzicht het standpunt van Constandse veroordeeld, maar het juist tegenover mij verdedigd. Maar - zeer opmerkelijk feit - u vertelt me, dat de bekende "anti-militarist" Ernst Friedrich "later in Frankrijk de militaire uniform aantrok om tegen zijn eigen landgenoten te vechten". En u verklaart dan het daarmee "beslist niet eens te zijn". Moet ik hieruit de conclusie trekken, dat u het wél met Constandse eens bent, die in "woorden" voor de oorlog tegen Hitler-Duitsland koos, maar niet met Ernst Friedrich, die de daad bij het woord voegde? Ieder weldenkend mens zal het toch met mij eens zijn dat hier klaarheid en een openlijk stelling nemen geboden is. Ik weet tenminste niet wat nu eigenlijk uw standpunt is.

Beste redactie, tot mijn spijt moet in constateren, dat ik moet eindigen. Ik zou nog gaarne op twee problemen in een derde schrijven willen ingaan. Namelijk op het probleem van de voor hun "bevrijding strijdende landen" als Cuba, Santo Domingo, Vietnam enz. en op het probleem van het militarisme. Ik geloof, dat het alleen maar verhelderend kan werken, wanneer we van elkaar weten wát we onder militarisme verstaan. Ik spreek reeds bij voorbaat de hoop uit, dat u ook voor dat derde artikel een plaatsje zult willen inruimen.

Met kam.groeten J. Meulenkamp.

P.S.

Na het gereedkomen van deze brief las ik in "Recht voor Allen" van 29 okt. j.l. een verweer van H.J.L. tegen mijn bewering, dat ook hij op het standpunt staat, dat het niet verantwoord is onder alle omstandigheden anti-militarist te zijn. Nu zegt H.J.L., dat ik hem een "mening toedicht", die ik uit mijn eigen inktpot heb gehaald. Toch beweerd hij in hetzelfde schrijven:

- a. Dat die anarchisten, die wel in bepaalde gevallen het militarisme aanvaardden niet de onintelligentste kameraden waren;
- b. dat het aantrekken van het uniform door Ernst Friedrich geen bewijs is voor diens militarisme. (Alsof er voor Ernst Friedrich geen andere mogelijkheden waren om zich gewapenderhand tegen het fascisme te verzetten); en....
- c. dat hij begrip van mij verwacht voor diegenen, die niet onder alle omstandigheden 't militaire geweld (vrijwillig) in dienst van een onderdrukt volk afwijzen.

Als hieruit niet duidelijk blijkt, dat de inktpot, waaruit ik zijn mening heb gedistilleerd op zijn eigen schrijfbureau heeft gestaan, weet ik het niet meer. De onbevooroordeelde lezer oordele zelf.

J.M.

W A T I S M I L I T A R I S M E ?

Beste redactie,

Hierbij dan mijn derde en laatste discussie-brief, eigenlijk voortgesproken uit de beschouwing "De school der anarchie" van A.L. Constandse. In mijn eerste brief heb ik geantwoord op de door u aan mij gerichte brief, waarin u een lans brak voor Constandse. In de tweede brief reageerde ik op uw "Kort Kommentaar" (in "Recht voor Allen" van 1 okt. '66). Twee problemen moest ik toen echter laten rusten, omdat het schrijven anders te lang werd, n.l. het probleem van de voor hun "bevrijding strijdende landen als Cuba, Santo Domingo en Vietnam" en daarnaast het probleem van het militarisme. Deze twee problemen zou ik in deze brief willen behandelen.

In uw "Kort Kommentaar" zegt u: "De bevolking meende voor haar bevrijding te moeten vechten in Cuba, Santo Domingo en Vietnam. Zij doen dat hoofdzakelijk met militaire middelen. Als wij ons solidair verklaren met dit verzet, kunnen wij ons nog zozeer distantiëren van dat militaire, maar wij zullen onszelf dan knollen voor citroenen verkopen."

Nu wil ik natuurlijk noch mijzelf, noch u of wie dan ook knollen voor citroenen verkopen. Waarom zou ik. Bij een dergelijke handel heb ik geen enkel belang, want ik behoef er niet van te leven. Ik voorzie namelijk in mijn onderhoud door de verkoop van mijn arbeidskracht. Geen knollen voor citroenen dus, maar wel een poging, dat wat er gaande is te begrijpen en te verklaren. En wanneer ik die poging onderneem, kom ik allereerst tot de conclusie, dat uw opvattingen over de bevrijdingsoorlogen volkomen met de werkelijkheid in strijd zijn. Het is namelijk niet waar, dat de bevolkingen van Cuba, Santo Domingo en Vietnam voor hun bevrijding vechten. In Cuba heeft Castro de overwinning behaald. Bent u van mening, dat daar thans "de vrijheid" veroverd is? Bent u misschien ook van mening, dat de Viet Cong en de troepen van Ho Tsji Minh niets anders op het oog hebben dan de bevrijding van het volk? Niets is minder waar. Wat in die landen aan de orde is is geen bevrijdingsoorlog maar een onafhankelijkheidsoorlog. En wanneer die onafhankelijkheidsoorlog tot een overwinning heeft geleid, dan is niet de opbouw van een sa-

menleving van vrije en gelijke producenten, een samenleving waarin uitbuiting en onrecht niet voorkomen aan de orde, maar de opbouw van 'n nationaal kapitalisme. Natuurlijk is dat een vooruitgang, net zo goed als het kapitalisme een vooruitgang was ten opzichte van het feodale tijdperk en natuurlijk is onze sympathie aan de zijde der voor hun onafhankelijkheid strijdende volken en niet aan de zijde van b. v. de Verenigde Staten van Amerika. Doch u verkoopt uzelf inderdaad knollen voor citroenen wanneer u meent, dat de bevolking van die landen voor hun "bevrijding" vechten.

In hoeverre het "militair geweld" is, wat in zo'n onafhankelijkheidsoorlog wordt gebruikt, is niet altijd duidelijk te zeggen. Dan zou men steeds precies moeten weten hoe het verzet is. En... we moeten eerst weten wat we onder militarisme verstaan. Heel vaak worden geweld en militarisme met elkaar vereenzelvigd, hetgeen toch onjuist is. Zeer goed herinner ik me, dat wijlen Henk Eikeboom tijdens de discussies, die hier in de anarchistische beweging waren ontstaan naar aanleiding van de Spaanse burgeroorlog, eens schreef: "Natuurlijk, militarisme is geweld, maar daarom is alle geweld nog geen militarisme, evenmin als elk dier 'n paard is omdat een paard nu eenmaal een dier is." Hiermee sloeg hij - volgens mij - de spijker op de kop. Dus niet alle geweld is militarisme. Welk geweld dan wel en welk geweld niet? Wijlen H.J. Smienk verklaarde eens in een discussie tegen mij (zie "Recht voor Allen" van 15 november 1952): "Allereerst wil ik M. er op wijzen dat ik geweld en militarisme niet vereenzelvig, want voor mij is alle geweld aangewend in de klassenstrijd, nog geen militarisme. Wel echter vereenzelvig ik georganiseerd geweld en militarisme." Ook met deze definitie kan ik 't echter niet eens zijn. Volgens mij was b.v. het verzet van de bevolking van Noord-Spanje tegen Franco in 1936 in de aanvang zeker geen militair geweld. Toch valt het niet te ontkennen, dat het verzet tegen Franco wel georganiseerd werd. Organisatie was er zeker ook bij de strijd van de Roer-arbeiders in maart/april 1920, toen ze de Reichswehr versloegen. Bij de Hongaarse opstand van okt./nov. 1956 behoeven we alleen maar te denken aan de Arbeidersraden om te weten dat er organisatie was. Van militair geweld was ook daar echter geen sprake in de strijd tegen het bolsjewistisch regiem. Deze voorbeelden zijn natuurlijk met vele te vermeerderen. Dus niet dat 't georganiseerd geweld is maakt het wezen van het militarisme uit.

Het wezen van het militarisme is, dat het een aparte openbare macht is, die niet samenvalt met de gemeenschap. Dat wil zeggen: een organisatie waar kadaverdiscipline heerst en die dient ter bescherming van de bevoorechte positie ener bepaalde klasse. Dit bijvoorbeeld in tegenstelling met het georganiseerd geweld van de primitieve volksstammen. Ook daar was de strijd van de ene stam tegen de andere, de strijd voor de verdediging of de uitbreiding van het vruchtbare land of de jachtgebieden. Maar hun georganiseerd geweld was geen aparte openbare macht, doch viel samen met de organisatie van de gemeenschap. Elk lid van de stam had het recht om wapens te dragen en de plicht om de belangen van de stam te verdedigen. En elk lid van de stam had het recht en kon dat recht hebben omdat men niet in een klassenmaatschappij leefde. Omdat er geen bevoorrechte positie beschermd hoefde te worden. Omdat de organisatie van het geweld samenviel met de organisatie van de gemeenschap. DE STAM WAS ALS STAM GEWAPEND. Wanneer dan ook de strijd beëindigd was, verwisselden de leden van de stam onmiddellijk hun speer of knots - hun wapens - voor de primitieve landbouwwerktuigen of gebruikten ze voor de jacht. Omdat er geen klassen waren, er geen uitbuiting was en het geweld de belangen van de gehele stam diende en samenviel met de belangen van de gemeenschap, daarom was het geen militarisme.

Zoals reeds gezegd was ook het verzet van de Spaanse arbeiders - vooral in Noord Spanje - tegen Franco in het begin geen militair geweld. Hun geweld was geen aparte openbare macht, waar kadaverdiscipline heerste, doch vrijwillig zelfgekozen verzet. Hun geweld was een machtswapen van de strijdende klasse. DE KLASSE WAS ALS KLASSE GEWAPEND. Ze kozen hun eigen kommandanten, die door hun zelf

konden worden afgezet. Rangen en titels waren afgeschaft en salueren was er niet bij. Neen militair geweld was dat zeker niet. Dat werd het pas, toen ook de anarchisten aan de regering gingen deelnemen en het gehele verzet tegen Franco aan de regering ondergeschikt gemaakt werd. Ja, toen was het weer militarisme van de zuiverste soort.

In mijn vorige brief schreef ik, dat de sociaal democratie op het eerste congres van de Tweede Internationale in 1889 het standpunt van de landsverdediging innam, doch daarvoor de vervanging van het staande leger door een volksleger eiste. Ik heb toen gezegd, dat men bij dat eisen van een volksleger natuurlijk niet dacht aan volkswapening, doch aan een volksleger, dat natuurlijk door de partij beheerst moest worden. Ik wil daar nu nog aan toevoegen, dat een partij nooit voor volkswapening kan zijn. Een partij staat op het standpunt, dat de arbeiders een partij nodig hebben om leiding aan de strijd te geven. In wezen is de partij dus vijandig aan elk zelfstandig optreden van de klasse. Daarom kan een partij nooit voor volkswapening zijn, doch alleen maar voor een volksleger, dat dan door haar beheerst moet worden, zoals bijv. in Rusland het Rode leger onder Trotski tot stand kwam. Het is echter begrijpelijk, dat een dergelijk volksleger, beheerst door de partij en handelend in opdracht van de partij, ook een militair leger is. Ook dan zal het weer een aparte openbare macht zijn, die niet samenvalt met de organisatie van de gemeenschap. Ook daar zal kadaverdiscipline heersen. Ook dan zal het leger weer moeten dienen om een machtspositie - in zo'n geval de machtspositie van de partij en als voorbeeld noemen we dan weer het Rode leger - te beschermen. Maar geweld, door een klasse of een bevolking aangewend, waarbij geen kadaverdiscipline heerst, geweld, dat samenvalt met de belangen van die klasse of bevolking, vrijwillig zelfgekozen geweld is g e e n m i l i t a r i s m e.

Beste redactie, ik heb met die drie brieven, die u zo welwillend in uw blad hebt opgenomen, een bijdrage willen leveren aan een discussie, die ik uiterst belangrijk vind. Nadrukkelijk wil ik nogmaals verklaren, dat ik mij daarbij alleen heb laten leiden door de hoop, dat een dergelijke discussie bij zal dragen tot verheldering. Terwille van de discussie en dus de verheldering kan ik u dan ook de verzekering geven, dat het blad "Daad en Gedachte", waaraan ik medewerk, te allen tijde openstaat voor kritische opmerkingen uwerzijds.

Met kam. groeten,

J. Meulenkamp.

NASCHRIFT VAN DE REDACTIE VAN "DAAD EN GEDACHTE".

Ook al heeft de redactie van "Recht voor Allen" de artikelen van onze vriend M. geweigerd, toch blijft "Daad en Gedachte" altijd openstaan voor kritische opmerkingen van hun of van wie dan ook. Wij menen namelijk niet het recht te hebben om bepaalde opvattingen te verkondigen zonder anderen de gelegenheid te geven hun andere zienswijze daar tegenover te stellen.

=====

W I E   S T A A T   ' T   D I C H T S T   B I J   H E T   B O L S J E W I S M E ?

HET IS NOG ALTIJD in de mode om critische geesten, die niet in bewondering neerknielen voor de dogma's der burgerlijke politiek en niet met burgerlijke idealen dwepen onmiddellijk als "kommunist" - en bedoeld is dan: bolsjewiek - te doodverven. In het beste geval worden zij voor krypto-kommunist of "fellow travelers" uitgemaakt, dat wil zeggen voor duistere lieden, die hun duistere bolsjewistische bedoelingen diep in hun zwarte (of zogenaamd rode) ziel verbergen of wel grenzeloze naievelingen, die eenvoudig niet beseffen, dat zij het Kremlin of Mao in de kaart spelen. De politicus Jacques de Kadt heeft er een handje van en niet minder de man, die een tijdlang zijn trouwe schildknaap was in de dagen, dat zij samen in het maandblad "De Nieuwe Kern" dingen verkondigden, die allerminst nieuw waren en al evenmin de kern der maatschappelijke tegenstellingen raakten.

Het dagblad "Het Parool" laat zich in dit opzicht al niet minder onbetuigd en slingert vrij en onverveerd en ook vrij-ongeneerd zijn anti-bolsjewistische aanbliksems naar ieder, die het maar waagt de onbaatzuchtigheid van het buitenlandse beleid der Verenigde Staten in twijfel te trekken dan wel welk soort van bedenkingen ook laat horen ten aanzien van de braaf burgerlijke PvdA. En de chefs dezer van zogenaamd humanitaire partij-organisatie maken het al niet minder bont dan de redacteuren van die onafhankelijke krant.

Dat zij allen, vrij onverveerde dagbladschrijvers en kwasi-democratische partijchefs, als het er op aan komt, veel en veel dichter bij het bolsjewisme staan dan bijvoorbeeld wij, die zowel in het kapitalisme naar westers model als in het kapitalisme van oost-Europees of Aziatische type onze verklaarde vijanden zien, die bij onze kritiek op het ene type van onderdrukking onze kritiek op het andere type geen moment onder stoelen of banken steken, dat is het wat wij in onderstaande regels, zeer beknopt, maar aan de hand van door ieder te controleren voorbeelden, duidelijk zullen pogen te maken.

Het moet in het begin der dertiger jaren zijn geweest, dat wij ten huize van Sal Tas, die thans buitenlands correspondent van "Het Parool" is, een bijeenkomst meemaakten. De kamer was met rood doek behangen met hier en daar iets wits; de sikkels en hamers dachten we. De "zitting" had een plechtig karakter. Op de piano werden de zware akkoorden van Rachmaninof voorgedragen. De Kadt - welbekende figuur - hield een betoog.

Van onze opvattingen omtrent het "kommunisme" in Rusland - een kleinburgerlijke terreur - wilde men niets weten. Toen van onze kant, doelende op de toestanden in Rusland, het woord "rood fascisme" viel, was er slechts hoongelach.

Enige tijd na wereldoorlog II ontmoetten wij Sal Tas als spreker op 'n vergadering te Blaricum. Wij herinnerden hem aan de hierboven beschreven bijeenkomst en knoopten daar de conclusie aan vast, dat mensen die zulke funeste vergissingen hadden begaan en die vergissingen ondanks alle kritiek zo lang hadden volgehouden, een toontje lager moesten zingen en naar lieden behoorden te luisteren, die hun zo en zoveel jaren geleden en gedurende een behoorlijk groot aantal jaren de waarheid over Rusland hadden voorgehouden en wel, zoals bleek, niet op losse gronden. Die gronden dan, waren deze: Rusland is een agrarisch land (in 1917) met slechts een kleine kapitalistische sector. Het grootste deel van de produktie wordt verkregen onder een vóórkapitalistische produktiewijze en onder vóórkapitalistische produktieverhoudingen. Specialisatie van de arbeid vond men alleen in de zeer kleine kapitalistische sector.

HET OORDEEL VAN HERMAN GORTER.

In 1920 sprak Herman Gorter op een vergadering in "Casino" op het Waterlooplein in Amsterdam. Zijn conclusie was deze: "Indien het Duitse proletariaat niet

te hulp snelt, zal over Rusland de kleinburgerlijke terreur losbreken." Hoe zeer heeft hij daarin gelijk gekregen! Maar De Kadet en Sal Tas vonden dat maar mooi onzin en volhardden in hun opvatting omtrent een "proletarische revolutie" in Rusland. Totdat zij na lange jaren ook dat voor onzin verklaarden. Niet om nu eindelijk eens een blik te werpen in de geschriften van hen, die de gang der Russische revolutie juist hadden voorzien, welnee! Ze wierpen zich in de armen van het "bloeddorstige Amerikaanse imperialisme", zoals zij ook dat - vele jaren lang - hadden gekwalificeerd.

Voor hun theoretische behoeften vonden zij na enig zoeken een man, die in de natuur stemmen meende te horen à la Jeanne d'Arc, alleen minder gevarieerd. "Ik daag u uit", luidde het onveranderlijk. Aanvaardden de mensen deze uitdaging niet, dan moeten ze daarvoor boeten, zo zegt ons de Britse professor Toynbee, want hij is het die de "uitdaging" ontdekt heeft. Nu wordt ons, aan de hand van de "uitdaging" de positie van de achtergebleven volken aanstonds glashelder: zij hebben de "uitdaging" niet aanvaard. Zo wordt de deugd beloond en de ondeugd gestraft, hetgeen voorheen de taak was van god en de duivel.

#### DE ROER-OPSTAND.

Tegen ieders verwachting in, snelde destijds het Duitse proletariaat inderdaad "te hulp". Dat was in maart/april 1920, toen de Roer-arbeiders de Reichswehr hadden verslagen, maar toen tegenover de drie massa-partijen kwamen te staan: de sociaaldemocraten, de onafhankelijken en de "kommunisten", die zich in feite alle drie aan de zijde van de Reichswehr schaarden.

Onder leiding van staatskommissaris Severing kwamen hun afgevaardigden na een oproep zijnerzijds te Bielefeld bijeen. Daar werd door de drie socialistische partijen een manifest opgesteld waarin de opstandigen werd aangemaand de wapenen in te leveren en weer aan de arbeid te gaan. Er zouden geen rancuneuze maatregelen worden genomen en de schuldigen aan de mislukte staatsgreep, die voor de Roer-opstand de aanleiding vormde, te weten de Reichswehr-officiëren, zouden hun straf niet ontgaan.

Bij het horen van deze "blijde boodschap" verlieten velen de rijen van het gevormde volksleger en werd de organisatie, die uitstekend was, verbroken. Dat was voor de Reichswehr, die in het fort Wezel zat ingesloten en in het zuiden van 't Roergebied over de Franse grens was gejaagd, het ogenblik om toe te slaan en de krijgskans te doen keren.

Er vielen natuurlijk heel wat slachtoffers aan de kant van... de arbeiders, die hun straf niet ontgingen. In de gevangenissen was nauwelijks nog plaats. En dit alles terwille van - de historie zou het leren - het aan de macht komen van de Nationaal-Socialistische partij van Duitsland. Wat de historie óók leerde was, dat alléén de arbeidersklasse het militarisme kan verslaan. Tegenover de illegale machtsusurpatie van de Nazi's in 1933 stelde Severing slechts een wóórd: "Ik wijk slechts voor geweld." Dat maakte het voor de fascistën uitermate gemakkelijk. Tegenover dezelfde Severing, die eens het Duitse militarisme van de ondergang had gered, hadden zij vrij spel.

#### WAT ZIJN FASCISTEN?

Het fascisme doet zich niet overal op dezelfde wijze en in dezelfde vorm voor. Dat geldt ook voor het "kommunisme". Het stalinisme hebben wij wel "rood fascisme" horen noemen of extreem fascisme. Het fascisme is ook niet overal anti-semitisch en zelfs niet overal barbaars. De fascist Peron (van Argentinië) bezit een schoner geweten inzake het platbranden van dorpen, enz. dan bijvoorbeeld de "socialist" Willem Drees.

Principieel is er geen verschil tussen fascistën, "kommunisten" en "socialisten". Allen willen de verovering van de staat, dus verovering van de machts-



middelen van de staat. De verschillen zijn beperkt tot de middelen. Allen bijvoorbeeld belijden een blinde verering voor "het vaderland". Niet alle fascistische partijen zijn anti-semitisch. Alle partijen aanvaarden het militaire geweld als middel. Alle partijen zijn tegen de "vrije staking" van de arbeiders. Alle partijen bedriegen en beliegen de massa.

Wanneer de zaken zo staan - en zo staan ze - is het niet te verwonderen dat wij de "kommunist" Jozef Stalin en de fascist of nationaal-socialist Adolf Hitler aan de vooravond van de tweede wereldoorlog een vriendschapsverbond zien sluiten inzake de verdeling van Polen en de levering door Rusland van enorme hoeveelheden grondstoffen, direct of indirect voor de oorlogvoering bestemd. "Diese Freundschaft is auf ewig" horen wij de Führer nog in de radio brullen.

Niet te verwonderen is het ook, dat wij de "kommunisten" in Nederland in hun maandschrift "Politiek en Cultuur" ons hebben zien aanmanen om correct tegen de Duitsers te zijn. Zij geven Engeland de schuld aan de oorlog.

Wat hebben wij verder gezien? De dagblad-combinatie "De Telegraaf"/"Nieuws van de Dag" bood de overweldigder zijn diensten aan; het katholieke dagblad "De Tijd" smeekte reeds in 1933: "Laat ons bestaan en we zijn uw man. Wij stoelen op dezelfde wortel des geloofs".

In augustus 1940 - direct ná de bezetting - wordt "De Nederlandse Unie" opgericht, die vol loopt met SDAP-ers. Eén van de programmapunten luidt: voor een gematigd anti-semitisme.

Wanneer de oorlog voorbij is wil de Nederlandse regering haar koloniale rijk handhaven. Oorlogsschepen en troepen worden naar de oostindische archipel gedirigeerd; deelstaten worden opgericht; onder de naam van "politiële actie" neemt 't moorden op Java een aanvang. In "De Vrije Katheder" (een blad voor bolsjewistische intellectuelen) verklaart in augustus 1946 de specialist van de C.P. inzake Indische politiek, ir. S.J. Rutgers, dat de C.P. tegen onvoorwaardelijke onafhankelijkheid van Indonesië is. De CP-er Gortzak verklaart op het Waterlooplein een staking tegen het zenden van troepen naar Indonesië tot een p r o t e s t -staking van 24 uur en ontbindt daarmee deze beweging.

#### VIJAND DER ARBEIDERS.

Bedrog, leugen, moord en onderdrukking, wie van al de partijen is er vrij van gebleven? Wie van hen schaart zich achter de vrije bewegingen van de arbeidersklasse, waarin haar werkelijke emancipatie tot uitdrukking wordt gebracht? Wie daarover nadenkt kan gemakkelijk vaststellen, wie het dichtst bij het bolsjewisme staat: wij of de partijen, de genoemde politici en de kranten, zoals bijvoorbeeld "Het Parool".

Ieder, die de politieke partij beschouwt als een democratisch machtsformatie ter beheersing van de staat, verschilt wat het wezen van de zaak betreft in niets van de fascist en de fascist onderscheiden zich wat dat wezenlijke aangaat in niets van de democraten. Bij dat wezenlijke is noch het zogenaamde fascisme, noch de zogenaamde democratie van doorslaggevend betekenis. Waar het om gaat is dit, dat de partij (fascistisch of democratisch, dat is om het even) de kiem in zich draagt van partij-heerschappij.

Elke politieke partij, van klein tot groot, wil alleenheerser zijn. De eigen bewegingen van de arbeiders daarentegen dragen de kiem in zich van een gezamenlijk beheer van de produktiemiddelen, hetgeen niet anders kan geschieden dan onder de meest volkomen democratie.

Geen wonder, dat de formele partij-democratie haar grootste vijand ziet in de zelfstandige bewegingen der arbeiders. In dat opzicht stemmen alle partijen met elkaar overeen, ogenschijnlijk fascistische en ogenschijnlijk democratische. Samenwerking tussen partijen van de ogenschijnlijk meest uiteenlopende aard is mogelijk,

zoals wij hebben gezien. Samenwerking van de partij met de zelfstandige beweging van de arbeiders is uitgesloten. Indien de partij moet kiezen, dan kiest zij, naar wij getoond hebben, de zwartste reactie.

Hebben wij teveel gezegd, toen wij in de aanvang vaststelden, dat niet wij het zijn, maar juist de anderen, die het dichtst bij het bolsjewisme, bij het zogenaamde "kommunisme" staan?

=====

## OVER LOONCONTRACTEN OP LANGE TERMIJN

TOEN EEN AANTAL jaren geleden in de Verenigde Staten de vakbond van Walter Reuther, de Verenigde Automobielen-arbeiders ("United Auto Workers"-U.A.W.), met de fabrikanten contracten op lange termijn afsloot, ontstond er op brede schaal onrust bij de betrokken categorie van werkers. Reuther had het doen voorkomen alsof hij de georganiseerde vakbondsleden het "kostelijke goed der sociale zekerheid" gebracht had. De arbeiders waren van mening, dat ze een gans ander soort van zekerheid gekregen hadden. Deze namelijk, dat hun lonen onveranderd zouden blijven, wanneer gedurende de contractperiode de kosten van levensonderhoud omhoog zouden gaan.

"Contracten op lange termijn", zo zeiden Reuthers critici, "zijn alleen maar in het voordeel van de patroon. Wanneer hij goede zaken doet en behoorlijk wat extra winst maakt, verkeren de arbeiders in een wat moeilijke positie, wanneer zij via looneisen er naar zouden willen streven 'n wat groter stukje van de bedrijfskoek te bemachtigen. De vakbond heeft zich nu eenmaal bij voorbaat al aan handen en voeten laten binden. Dat is juist de reden, dat Reuther die contracten - ofschoon ze werden voorgesteld als een enorm succes - zo betrekkelijk gemakkelijk heeft kunnen sluiten. Zij gaven de patroons de garantie, dat gedurende een periode van aantrekkelijke duur de loonkosten een onveranderlijke grootte zouden vormen, of althans een grootte, waarvan de veranderingen, omdat ze op papier stonden, precies bekend waren. Als in de praktijk de gecontracteerde verhogingen maar schraal zouden afsteken bij hetgeen door de arbeiders, gezien de economische verhoudingen, als 'rechtvaardig' zou worden beschouwd, dan zou de vakbond in ieder geval moreel gebonden zijn zich van iedere actie te onthouden." En wat Reuthers critici voorzagen is volledig uitgekomen.

Dezer dagen hebben wij opnieuw een kritisch geluid vernomen ten aanzien van langlopende contracten. Niet in het verre Amerika, maar veel dichterbij huis. Het was afkomstig van de heer A. Kloos, de voorzitter van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen.

Gut, zal de lezer wellicht bij zichzelf zeggen, de wonderen zijn de wereld nog niet uit. Een vakbondsbestuurder, die openlijk erkent, dat er aan langlopende contracten grote nadelen verbonden zijn.

Lezer, de kritiek van Kloos was niet zo verwonderlijk. Hij sprak in Utrecht voor een aantal ondernemers; hij had het niet over nadelen voor de arbeiders, maar over nadelen voor de patroons.

"Wij leven", zo kan het betoog van de heer Kloos worden samengevat, "in een periode vol economische onzekerheden. Wij zijn geconfronteerd met bedrijfssluitingen en met verminderde vraag uit het buitenland. Nou zie je maar eens, bij zo'n aarzelende conjunctuur, wat voor gevaarlijke dingen die langlopende contracten zijn. Immers, door die langlopende contracten is voor dertig procent van de Nederlandse werknemers voor het volgend jaar al een loonstijging van omtrent zeven procent vastgelegd. Dat zal zijn repercussies hebben ook voor andere bedrijfstakken." Als je de loonkosten wil drukken, daar kwam wat hij zei op neer, moet je met die langlopende contracten oppassen. Hij waarschuwde er zijn ondernemersgehoor dan ook nadrukkelijk voor.

Toen destijds in de Verenigde Staten looncontracten op lange termijn gesloten

werden, was het een tijd van opgaande conjunctuur. Toen tegenstanders van die contracten er op wezen, dat de voordelen alleen maar aan de kant van de patroons waren, antwoordde de vakbeweging: "Dat zeggen jullie nu; maar wacht maar eens tot de conjunctuur omslaat; dan zul je de voordelen van langlopende contracten wel beseffen. Zonder contract zal de patroon de lonen meteen gaan drukken. Bij een contract op lange termijn is dat een onmogelijkheid. Misschien dat de arbeiders bij stijgende welvaart als gevolg van een termijn-overeenkomst wat minder beuren dan ze bij telkens nieuwe loononderhandelingen uit het vuur zouden hebben kunnen slepen. Maar dat is dan de prijs, die ze betalen voor sociale zekerheid. Indien het economische klimaat verandert kunnen, bij langlopende contracten de gevolgen daarvan niet op de arbeiders worden verhaald." Er zijn mensen, die er in gestonken zijn.

De rede van de heer Kloos, vrijdag 25 november voor het ondernemersdom uit Utrecht en omstreken gehouden, laat duidelijk zien hoe het in werkelijkheid met de looncontracten op lange termijn gesteld is. Bij opgaande conjunctuur zijn de ondernemers er heel hard vóór en zeggen de vakbonden tot de arbeiders: "De nadelen moeten jullie op de koop toenemen, want als straks de conjunctuur omslaat zijn jullie het, die de vruchten plukken." Maar wannéér de conjunctuur dan omslaat, ja zelfs wanneer die alleen maar aarzelt, dán zegt de vakbeweging (tot de ondernemers): "Van die langlopende contracten moeten jullie af, want die zijn nu gevaarlijk en nadelig voor jullie." Wat ze tot de arbeiders zal zeggen in die situatie weten we nog niet. Maar we zullen het wel spoedig weten. Wanneer Kloos c.s. binnenkort zover zijn, dat ze ook voor de arbeiders hun smoesje klaar hebben.

=====

#### NIETS OM ZICH OVER TE VERWONDEREN.

ONGEVEER twee jaar geleden is het, dat de heer P.J. Mertens, de voorzitter van het Nederlands Katholiek Vakverbond, op een congres van de r.k. ambtenarenbond in Arnhem een lans brak voor overheidssubsidie voor bepaalde vakbondswerkzaamheden. Nadien is hier een ándere subsidie van het vakbondswerk een tijdlang in het brandpunt van de belangstelling komen te staan: de 'subsidiëring' door de patroons. Men herinnert zich wellicht, dat er een commissie-Van Hengel is geweest, die zich met de bestudering van het vraagstuk bezig heeft gehouden. Men zal zich wellicht ook herinneren, dat de directie van de AKU zich in principe tot betaling van dergelijke "premies" aan de vakbeweging bereid had verklaard, toen er plotseling een kink in de kabel kwam, doordat er ontijdig van de door de commissie-Van Hengel gevoerde besprekingen iets uitlekte. Wát er uitlekte was, dat het kapitalistisch bedrijfsleven de gedachte helemaal niet zo gek vond en zich bepaald niet ongenegen toonde de vakbeweging op die wijze tegemoet te komen.

Omdat de kwestie natuurlijk zowel voor de ondernemers als voor de vakbeweging uitermate teer was, werden - na de vroegtijdige publicatie - alle bij de besprekingen betrokken partijen kopschuw. Het gevolg was, dat men over het vraagstuk gedurende een maand of negen bijna niets meer heeft gehoord. Totdat op 23 november in de kranten een onopvallend en klein bericht verscheen, dat de vakbonden in de textielindustrie per jaar f 300.000 zullen ontvangen van de Textiel Werkgeversfederatie voor scholing, vorming, voorlichting, algemeen werk en voor sociale bijstand en gezinshulp. Het geld - aldus het van het ANP afkomstig bericht - mag niet gebruikt worden voor de versterking van de weerstandskassen of rechtstreekse uitkeringen aan de leden.

Wie het bericht ook verbaasd mag hebben, ons echter helemaal niet! Waar mee we hier te maken hebben is een logische ontwikkeling, die als het ware het sluitstuk of zo men wil de 'bekroning' vormt van de ontwikkeling, die de vakbeweging in de loop van vele tientallen jaren heeft doorgemaakt. Een met de burgerlijke samenleving vergroeide vakbeweging is een instituut, dat in het belang van het kapitaal werkt. Waarom zou het kapitaal daar geen geld voor over hebben? Zo iets verbazing kan wekken, dan hoogstens dit, dat het er al niet veel eerder van is gekomen.

=====

GEEN VREEMDE EEND IN DE LEEUWENKOOI.

TOEN EEN DIK JAAR GELEDEN André Kloos de voorzitterskamer van het NVV in de hand gedrukt kreeg, toen schreef in het veertiendaags kaderblad van deze organisatie ("De Vakbeweging", nummer van 26 oktober 1965) een zekere E. Nuwer in zijn vaste rubriek "Onder ons gezegd" de volgende passage:

"Toen een vrouwelijk familielid onlangs A. Kloos ontmoette, zei zij vertederd: 'Gut, wat een leuke jongen is dat.' Zo ziet men dat ook hier de schijn weer bedriegt. A. Kloos is namelijk lang niet altijd een leuke jongen. Meermalen heb ik mij erover verbaasd, dat iemand met zo'n zacht-aardig uiterlijk, die zo net in het pak steekt en zo'n vrolijke kuif heeft, zo vasthoudend en zo radicaal kon zijn."

Wij zijn ervan overtuigd, dat de ondernemers, die verenigd zijn in het departement Utrecht van de Maatschappij voor Nijverheid en Handel, dit oordeel van E. Nuwer niet in alle opzichten zullen onderschrijven en eerder geneigd zullen zijn om diens vrouwelijk familielid gelijk te geven. Nu Kloos op 25 november j.l. in hun midden is verschenen om samen met hen te lunchen en vervolgens voor hen een causerie te houden, kost het ons weinig moeite ons hun reactie voor te stellen:

"Net in het pak? Ongetwijfeld en zeker niet minder net dan het onberispelijke maatkostuum van departementsvoorzitter mr. B. van Keulen. Zacht-aardig? Ja, en bepaald niet alleen van uiterlijk. Maar radicaal? Daarvan is ons niets gebleken."

Toen André Kloos om vijf minuten voor één opstond van zijn plaats aan tafel tussen de voorzitter en de Utrechtse burgemeester De Ranitz om achter de voor hem gereedstaande lessenaar te komen, waren zijn eerste woorden dáár, dat hij zich als vakbondsbestuurder "in het hol van de leeuw" gewaagd had, maar dat hij het had aangedurfd, omdat men hem altijd verteld had, dat leeuwen mak waren, wanneer zij pas gegeten hadden.

De "leeuwen" lachten en constateerden vervolgens, dat André Kloos zo mogelijk nog makker was dan zij. Zo er, wat ons overigens ónwaarschijnlijk voorkomt, nog enkelen in het gezelschap waren, die hun manen geschud of gegromd hadden bij het lezen van de convocatie, waarmee de spreekbeurt van een vakbondsbestuurder aangekondigd werd, zullen zij wel spoedig aangenaam getroffen zijn geweest, toen zij vernamen, dat óók André Kloos een loonkostenstijging van 5% boven de loonkostenstijging in het buitenland een "5%-verslechtering" noemde. Nog geruster werden zij even later, toen duidelijk te bespeuren viel, dat óók voor André Kloos een "loonexplosie, zoals die van het jaar 1964" iets was, dat alsjeblied moest worden vermeden. Zo er in het gezelschap "leeuwen" waren, die door de maaltijd in "Tivoli" nog niet verzadigd waren, dan moeten ook zij toch spoedig mak geworden zijn door het geestelijk voer, dat André Kloos hen voorzette.

Lieden, die nog in het vakbewegingssprookje geloven, zullen het misschien hoogst ongepast vinden, dat de voorzitter van het NVV gaat lunchen met ondernemers. Wij, die de vakbeweging nuchterder bekijken en in haar slechts een met de kapitalistische maatschappij vergroeide organisatie zien, vinden er niets abnormaals aan om 'n man als Kloos zich in een gezelschap van ondernemers zó gemakkelijk te zien bewegen. Indien er in deze leeuwenkooi al vreemde eenden waren, dan behoorde daartoe in ieder geval niet André Kloos. Wij kunnen dan ook volledig begrijpen, dat voorzitter mr. B. van Keulen aan het slot van deze lunch-bijeenkomst het NVV feliciteerde "met zo'n voorzitter" en dat hij hem - uit dank voor het gesprokene - het embleem van de Maatschappij voor Nijverheid en Handel schonk. De heer Kloos had het verdiend.

=====

OVER DE POSITIE VAN DE VAKBEWEGING

IN DE VERENIGDE STATEN

(Slot)

ONS EERSTE artikel over de positie van de Amerikaanse vakbeweging ("Daad en Gedachte" van okt. j.l.) besloten wij met een uitspraak van een zekere Paul Jacobs, die in de Verenigde Staten bekendheid geniet als een schrijver over vakbondsproblemen. "Sinds de tweede wereldoorlog", zo heeft hij gezegd, "hebben de Amerikaanse vakbonden onafgebroken één lijn getrokken met de ondernemers." Enkele voorbeelden van die houding hebben wij de vorige maal reeds gegeven. Wij willen er hier nog een paar bijzonder interessante, karakteristieke staaltjes aan toe-

Toen de bekende John L. Lewis - in het midden van de dertiger jaren een der bekendste medeoprichters van het Committee for Industrial Organization, dat na de oorlog weer in de beruchte American Federation of Labor is opgegaan - in 1952 onderhandelingen moest voeren over 'n nieuw collectief contract in de Amerikaanse kolenindustrie, verzochten de mijneigenaren uit de zuidelijke staten hem of hij akkoord wilde gaan met een driedaagse werkweek. Het verzoek hield verband met de mechanisatie van de kolenmijnen, die bij de kleinere ondernemingen in het zuiden nog lang niet zo ver was voortgeschreden als in het Noorden. Handhaving van de onverkorte werkweek zou, volgens de zuidelijke mijn-directies hun noordelijke, gemechaniseerde concurrenten in staat stellen zulke grote hoeveelheden relatief goedkopere kolen te produceren, dat zij in het zuiden hun putten wel zouden kunnen sluiten. Indien John Lewis, zo verklaarden zij, zich voor een kortere werkweek uit zou spreken, dan waren zij van hun kant bereid allerlei andere eisen van de vakbeweging in te willigen.

Vanzelfsprekend waren de eigenaren van de gemechaniseerde en geautomatiseerde mijnen in het noorden géén voorstander van werktijdverkorting. De mechanisatie was tot stand gekomen door middel van enorme investeringen. Dat wil zeggen, dat het constante kapitaal in de betrokken ondernemingen via accumulatie buitengewoon was toegenomen. Wilde men voorkomen, dat de winstvoet aanzienlijk zou dalen, dan moest er natuurlijk uit alle macht kolen worden gedolven, dat betekent: meerwaarde worden geproduceerd.

Om de rentabiliteit der in hun bedrijven belegde kapitalen te verzekeren moesten de grote mijneigenaren zich wel verzetten tegen de wens van de kleine, die tot hun standpunt uiteraard gekomen waren, omdat de concurrentie van de grote en modernere, oftewel goedkoper producerende mijnen, hen met de ondergang bedreigde. Zij lieten er tegenover John Lewis geen twijfel over bestaan, dat bij onverkorte handhaving der bestaande werkweek diverse - dan minder rendabel wordende - mijnen gesloten zouden worden.

Bij zijn beslissing liet John Lewis zich geenszins door het belang van de arbeiders leiden. Hij koos - in het belang van de vakbond - de kant van de grote ondernemers. Dat betekende voor tal van mijnwerkers in het zuiden het spook van de werkloosheid, die spoedig een realiteit werd.

Natuurlijk liet John Lewis niets achterwege om het zó voor te stellen alsof hij zich wel degelijk door het arbeidersbelang had laten leiden. De zuidelijke mijn-directies hadden zich namelijk bereid verklaard secundaire arbeidsvoorwaarden te verbeteren, maar de noordelijke mijneigenaren stelden hogere lonen in het vooruitzicht. Dat was natuurlijk boerenbedrog. Het was duidelijk, dat bij een langere arbeidstijd de lonen hoger zouden zijn. Bovendien was het zo, dat de noordelijke mijn-directies bereid waren geweest voor een onverkorte werkweek de prijs te betalen van bepaalde premies, die in sociale fondsen van de vakbond zouden worden gestort.

Men zou kunnen denken: nou ja, die hogere lonen, dat sproot logisch voort uit mechanisatie en langere werktijd. Maar die sociale fondsen, dat was dan ten-

minste nog iets. Wie zo redeneert slaat het feit, dat niet de mijnwerkers maar de bond van die premies profiteerde gemakshalve maar over. En hij slaat bovendien 't feit over, dat Lewis met de noordelijke directies een overeenkomst sloot, waarin stond, dat de premies wat betreft de hoogte daarvan afhankelijk waren van de hoeveelheid gedolven kolen. Een contract derhalve, dat niet slechts de arbeiders geen enkel vóórdeel bracht, maar integendeel hun alleen maar n a d e l e n be-rokkende.

Het illustere voorbeeld van de grote ondernemersvriend Lewis werd door andere vakbondsleiders nagevolgd. Soortgelijke overeenkomsten - met technische verschillen uiteraard, die uit de aard van het bedrijf voortvloeiden - werden eveneens afgesloten door Harry Bridges van de bond van zeelieden aan de Amerikaanse westkust. In de auto-industrie gebeurde iets dergelijks, zij het dat de tacticus Walter Reuther de tekst van het contract allemaal wat voorzichtiger liet opstellen. Het ondernemersbelang was niet zó duidelijk zichtbaar. Niettemin verleenden de vakbonden in de automobielandustrie hun volle medewerking aan een reorganisatie van deze bedrijfstak en toen daarover bij de automobielarbeiders duidelijk tekenen van ontevredenheid zichtbaar werden, gebruikten de bonden de "vakbondsdiscipline" als wapen om die ontevredenheid te breken. Zelfs het traditionele recht van de Amerikaanse arbeiders om overwerk te weigeren werd daarbij door de vakbonden met voeten getreden.

=====

### EEN POLITIEK IDEALIST.

De 90-jarige dr. W. van Ravesteyn, een der mede-oprichters van 't weekblad "De Tribune", een der stichters van de SDP, die zich in 1909 van de toenmalige SDAP afscheidde zegt in een interview met "Vrij Nederland":

"Als jong student geloofde ik in een socialisme, dat een nieuwe maatschappij zou brengen..." "Als ik terugdenk aan de tijd na mijn dissertatie (1906) toen ik weer ging deelnemen aan 't werk van de afdeling Rotterdam I, toen kreeg ik al sterk de indruk, dat er geen revolutionaire arbeiders lid waren, maar dat het hen alleen ging om bepaalde verbeteringen in de maatschappij, terwijl wij intellectuelen, natuurlijk dachten aan de revolutie in dit land..."

Duidelijker kan het, menen wij, moeilijk gezegd worden. De arbeiders vochten voor maatschappelijke verbeteringen, de intellectuelen droomden van de revolutie en die intellectuelen geloofden ook, dat het socialisme de nieuwe maatschappij zou brengen. Zou men die intellectuelen destijds verteld hebben, dat de nieuwe maatschappij n i e t gebracht wordt door het zogenaamde "socialisme" maar nu net precies door die, helemaal niet socialistische of revolutionaire, maar

voor hun directe belangen strijdende arbeiders, dan zouden die intellectuelen gek hebben staan kijken en er wel niets van geloofd hebben, zoals dr. Van Ravesteyn er nu nog steeds niets van gelooft.

Voor Van Ravesteijn is de nieuwe maatschappij een zaak van het socialisme en - zegt hij - het socialisme is dood en met de arbeiders kan men alles doen.

Nou, dat het zogenaamde "socialisme" dood is, daar kon hij wel eens gelijk in hebben. Als hij tenminste onder "socialisme" verstaat een zaakje van politiek geschoolde intellectuelen, die de pas aangeven. Dat past niet meer in 'n tijd, waarin er voortdurend sprake is van zelfstandige arbeidersstrijd. Maar dat je met de arbeiders alles zou kunnen doen, dát is een sprookje. Laat Van Ravesteyn daarover zijn licht maar eens opsteken bij ir. J. van Zwet van Werkspoor.

Overigens: als je leest in dat interview hoe de bolsjewistische intellectuelen (met inbegrip van Van Ravesteyn) eenvoudig alle vergif uit de keuken van het Kremlin voor zoete koek slikten, die krijgt eerder een gans ándere indruk: niet met de arbeiders, maar met politieke idealisten van het intellectuele type kunnen ze (daar in Moskou of waar dan ook) alles doen.